

Joanna Ambroz
**Chodź,
pokażę ci moje noże**
Streszczenie

Metoda pracy
nad książką refleksyjną,
umożliwiająca przepracowanie
osobistych przeżyć.

Streszczenie założeń rozprawy doktorskiej

1. Problematyka

Sprzężenie wydarzeń związanych z chorobą nowotworową i śmiercią mojej mamy, epidemią COVID-19 oraz wieloma przeprowadzkami, które miały miejsce w czasie powstawania mojej pracy doktorskiej, podało w wątpliwość proces i powody mojego tworzenia. Dysertacja stała się świadectwem przekształcania i ponownego szukania miejsca w świecie, sztuce i projektowaniu.

Praca doktorska składa się z pracy praktycznej – książki *Chodź, pokażę ci moje noże* i cyklu malarskiego – oraz pracy teoretycznej, której problematyka dotyczy tworzenia książek przez osoby artystyczne w odpowiedzi na osobiste trudne przeżycia i traumy. Teoretyczna część pracy doktorskiej omawia etapy powstawania pracy praktycznej: działań intuicyjnych względem tekstu i obrazu oraz późniejszej warstwy świadomej, czyli sortowania stworzonych treści aż po projektowanie publikacji. Praca praktyczna jest próbą ukazania metody twórczej, z której korzystam w mojej praktyce artystycznej. Przekonuję, że połączenie dwóch różnych obszarów (intuicyjnego i świadomego) umożliwia przepracowanie osobistych problemów oraz ukazanie ich w sposób czytelny, co łączy w sobie cechy autonomicznego dzieła sztuki i działania projektowego, które na własne potrzeby nazywam książką refleksyjną.

Podstawą pracy był eksperyment artystyczny. W trakcie tworzenia rozprawy doktorskiej nie koncentrowałam się na uzyskaniu określonego wyniku, a raczej obserwowałam i rejestrowałam proces badawczy.

2. Część praktyczna

Częścią praktyczną pracy doktorskiej jest książka *Chodź, pokażę ci moje noże*, składająca się z autorskiego tekstu, wizerunków czternastu obrazów akrylowych na płótnie oraz projektu graficznego. Narracja w książce jest prowadzona na kilku poziomach. Tekst wydrukowany na czarno jest zapisem relacji z przebiegu choroby nowotworowej mojej mamy. Tekst niebieski i obrazy dotyczą lęku związanego z przeżyтыми wydarzeniami. W książce istotnymi symbolami są noże, piwnica i kolor niebieski.

Cechy formalne publikacji:

blok książki w oprawie twardej z okleiną papierową fakturowaną Geltex z nadrukiem kolorze niebieskim i czarnym oraz obwolucie o tym samym odcieniu. Format książki jest wydłużony. Papier w książce jest w kolorze zimnej bieli Amber Graphic 150g.

Malarstwo:

14 obrazów akrylowych na płótnie o różnej wielkości

3. Część teoretyczna

Dysertacja została podzielona na trzy rozdziały opatrzone wstępem i podsumowaniem. W pierwszym rozdziale skupiam się na zagadnieniu książek tworzonych przez osoby artystyczne. Podejmuję temat problematycznej nomenklatury. Przedstawiam zjawisko self-publishingu na polskim rynku wydawniczym po 2011 roku. Szczególną uwagę poświęcam picturebookom jako komercyjnej formie książek wykonywanych przez osoby artystyczne. Do zobrazowania zjawiska wybrałam przykłady ośmiu książek. Publikacje zostały wybrane według klucza: osoba autorska odpowiada zarówno za tekst, jak i za stronę wizualną, a treści poruszają tematy osobiste, tabu, uczuć i relacji. W zestawieniu znajdują się książki wydane w self-publishingu oraz opublikowane przez wydawnictwa komercyjne. W ostatniej części pierwszego rozdziału przedstawiam siedem moich autorskich książek, poruszających tematy tabu, które zrealizowałam w latach 2011–2018.

Drugi rozdział pracy poświęcam kolejnym rozważaniom teoretycznym. Tym razem moje refleksje dotyczą szczególnego rodzaju publikacji – książki refleksyjnej i metod pracy nad nią. Wyjaśniam własne motywacje stojące za wyborem książki jako sposobu przekazywania problemu, odnosząc je do badań z zakresu psychologii. Omawiam znaczenie sprecyzowania problemu dla procesu twórczego. Podejmuję także zagadnienie działań intuicyjnych, które rozumiem jako swobodne poszukiwania sposobu wyrazu wizualnego i techniki. Zwracam uwagę na tworzenie nowych skojarzeń, które są wynikiem spotkania z literaturą specjalistyczną w danym temacie. Swoje rozważania w temacie pracy nad książką refleksyjną wzbogacam o jungowskie pojęcie *Aktywnej Wyobraźni*.

W rozdziale drugim opisuję także metodę pracy nad książką. Omawiam analizę wcześniej otrzymanych wyników działań intuicyjnych i porządkowanie ich poprzez projektowanie graficzne, sporządzanie notatek i sortowanie ich w sposób krytyczny, a także sposoby odczytywania symboli. W końcowych podrozdziałach skupiam się na projektowaniu książki – świadomym doborze czytelnej struktury, która ma pomóc czytelnikowi w nawigowaniu przez treść i zrozumieniu jego istoty, a także na intraligatorstwie i jego istotności w projektowaniu książki.

Rozdział trzeci stanowi omówienie pracy nad książką *Chodź, pokażę ci moje noże*. Przedstawiam w nim powody, które zadecydowały o podzieleniu się osobistymi przeżyciami i historią choroby nowotworowej mojej mamy. Opisuję także kolejne etapy pracy nad publikacją i wyjaśniam symbolikę zawartą w książce. Doświadczanie lęku i żałoby opisuję jako budzenie się w pogrążonej w ciemności i wilgotnej piwnicy, stanowiącej metaforę przestrzeni, w której nieświadomie gromadzę i przechowuję emocje związane z chorobą i śmiercią mojej mamy. Noże pojawiające się w książce symbolizują bolesne myśli oraz gwałtowne odcięcie od macierzyńskiej miłości, mądrości i poczucia bezpieczeństwa. Jednocześnie stanowią alegorie bólu,

wynikającego z przypadkowych słów bliskich osób. Osobne miejsce poświęcam symbolicznie koloru niebieskiego, powołując się przy tym na postrzeganie koloru przez Johanna Ittena w kontekście osobowości osoby malującej. Omawiam także sposoby wykorzystania koloru i kompozycji w pracy nad książką doktorską. Ostatni podrozdział poświęciłam refleksji rozumianej jako proces głębokiego namysłu nad silnym przeżyciem, umożliwiającą lepsze jego zrozumienie.

Książki tworzone przez osoby artystyczne pełnią rolę przekaznika osobistych przesłań, idei i emocji. Są nie tylko nośnikiem treści i wyrazem artystycznych wizji, ale także pamiętnikiem, który archiwizuje nastroje i emocje. Tworzenie takich książek umożliwia połączenie sztuki z funkcjonalnością, czyniąc je dziełami artystycznymi, które jednocześnie są przedmiotami użytkowymi. Praca nad książką pozwala tworzącym zrozumieć własny stan emocjonalny, wyrazić uczucia i przetworzyć trudne doświadczenia. Poprzez aktywne wykorzystanie wyobraźni i twórcze działanie, osoba artystyczna może zbliżyć się do swoich lęków i próbować je zrozumieć. Tworzenie książek stanowi także metaforyczne przedstawienie traumatycznych doświadczeń, co pozwala na ich przetworzenie i akceptację, a cały proces ma funkcje terapeutyczne, wspierając gojenie się i powrót do stabilności w życiu codziennym.

Joanna Amoroz Leonardo